

JAAARSTUKKEN

2012

"De Harmonie"

het drie-en-veertigste boekjaar

Inhoud

Jaarverslag	3
Jaarrekening	
Balans per 31 december 2012	17
Staat van baten en lasten 2012	18
Algemene toelichting	20
Toelichting op de balans per 31 december 2012	22
Toelichting staat van baten en lasten over het jaar 2012	27
Overige gegevens	
Controleverklaring	33
Bestemming van het resultaat over het boekjaar 2012	35
Voorstel tot bestemming van het resultaat over het boekjaar 2012	35
Gebeurtenissen na Balansdatum	35
Bijlagen	
Overzicht materiële vaste activa	
Overzicht investeringen over het jaar 2012	
Overzicht bezoekers over het jaar 2012	

Jaarverslag

Inleiding

Cultuur behoort tot de kernwaarden van het menselijk bestaan. Zolang er mensen zijn, verzinnen ze verhalen, bouwen ze de aarde vol, maken ze muziek, schilderen ze, dansen ze en spelen ze toneel. Op die manier worden bij het publiek schoonheidservaringen opgeroepen en wordt vertroosting verschaft of een lach gebracht. Cultuur opinieert. Bovendien doet kennis van cultuur relativeren. Steeds hebben mensen aan de hand van cultuur geprobeerd om de wereld te begrijpen, te leren aanvaarden en te bezweren. Daardoor kan culturele kennis mensen met elkaar verbinden. Dan is cultuur het dwingende antwoord op platvloersheid, tunnelvisies en extremisme. Kennis van cultuur wapent en troost tegelijkertijd. Daarom hoort iedereen daarover te kunnen beschikken. En daarin ligt ook de rechtvaardiging en de noodzaak tot financiële ondersteuning vanuit publieke middelen.

Een jaarverslag behelst niet alleen een terugblik omtrent de financiële stand van zaken van het betreffende jaar. Het is tevens een beschouwing over het vervullen van de inhoudelijke opdracht. In dat kader een enkel woord over de kern van het bestaan van De Harmonie: het presenteren van professionele culturele podiumkunsten.

In december van 2012 stond het vast: de Nederlandse economie verkeerde in de zogenaamde 'driedubbele dip': voor de derde keer in vier jaar tijd in recessie. Enerzijds vanwege uitblijvende investeringen in de economie en vanwege aanzienlijk minder consumentenbestedingen anderzijds.

Ook De Harmonie heeft daarvan de negatieve gevolgen moeten ondervinden. Toch kijkt De Harmonie met gepaste trots terug op een kalenderjaar waarin zij - na nog verder doorgevoerde bezuinigingen, met name in de programmering - de opdracht van de Gemeente Leeuwarden, kon handhaven, zij het minimaal.

De Harmonie is de grootste en meest belangrijke schouwburg van Fryslân en staat in de hoofdstad van deze provincie. Dat heeft geleid tot een publieke opdracht aan De Harmonie: de schouwburg dient voor de Leeuwarder bevolking en de aanpalende gemeenten een volwaardig en professioneel theater- en muziekaanbod voor een breed publiek te bieden, te verdelen over drie theaterzalen met in totaal 1750 stoelen. Stadsschouwburg De Harmonie wordt geacht in Fryslân het boegbeeld te zijn voor de podiumkunsten. In dit kalenderjaar heeft De Harmonie 262 voorstellingen geprogrammeerd. Dit is gezien de opdracht aan en de status van De Harmonie in haar sociale, geo- en demografische positie binnen Leeuwarden en Fryslân het absolute minimum om nog van een inhoudelijk volwaardig aanbod te kunnen spreken. Het is een minimale programmering van gangbare podiumkunsten genres met een zeer beperkte variatie binnen de genres.

Het aantal van 262 voorstellingen is ook in het kader van de specifieke aard van het gebouw en de omvang van de schouwburg en de daarmee samenhangende verantwoorde exploitatie, het minimum.

Om te komen tot vergelijkbare cijfers wordt hierna gesproken over een exploitatiebijdrage, waaronder wordt verstaan de totale subsidie minus huur- en onderhoudsbijdrage. Over 2012 bedraagt de totale subsidie € 2,9 miljoen. Daarvan wordt 55% direct besteed aan huur en onderhoudslasten van het pand (= € 1,6 miljoen) zodat voor exploitatie (het uitvoeren van de gemeentelijke opdracht) € 1,3 miljoen resteert (= 45%).

De totale kosten van de huidige programmering en de daarmee direct samenhangende exploitatie zijn in 2012 in totaal € 4,8 miljoen. De Harmonie draagt met eigen inkomsten voor € 3,2 miljoen bij aan de exploitatie; dat komt neer op 67%. De exploitatiebijdrage van de Gemeente Leeuwarden bedraagt 27% of € 1,3 miljoen. Er resteert een tekort van ongeveer € 280.000,-.

Om te kunnen beoordelen of De Harmonie ten opzichte van andere soortgelijke schouwburgen naar behoren functioneert, kan alleen een vergelijking met andere schouwburgen dienen. Een vergelijking is gemaakt met schouwburgen in andere provinciehoofdsteden; met Groningen, Zwolle, Haarlem, Utrecht, Arnhem, 's-Hertogenbosch en Maastricht. Deze schouwburgen zijn gekozen in verband met hun redelijke vergelijkbaarheid. Daarbij is mede gebruik gemaakt van het Theater Analyse Systeem (TAS).

Uit die vergelijking blijkt zonneklaar dat De Harmonie op nagenoeg alle exploitatie-fronten meer dan uitstekend presteert; zowel wat betreft de inkomsten als de beheersing van de kosten. Bij de inkomsten zijn opvallend de veel hogere recettes en de netto resultaten per voorstelling en per bezoeker.

Aan de kostenzijde blijkt De Harmonie eveneens bovengemiddeld te presteren: minder personeel, minder personeelskosten per voorstelling, meer vrijwilligers. Met recht kan gesteld worden dat De Harmonie in de exploitatie een excellent presterende schouwborg is. Dit is overigens geen nieuws; in alle door de jaren heen en tot op heden verrichte externe onderzoeken (in gezamenlijke opdracht danwel in opdracht van de gemeente of De Harmonie afzonderlijk) is de uitkomst hetzelfde.

In de hoogconjuncturele jaren was De Harmonie de enige hoofdstedelijke schouwborg die vanuit de programmering een bovenmatige structurele winstbijdrage leverde aan de exploitatie; gemiddeld € 250.000,- per seizoen. Een bedrag dat De Harmonie in staat stelde om een sluitende jaarrekening te presenteren. De recessie en de daarmee samenhangende terugval in bezoekersaantallen hebben door deze uitzonderlijke prestatie een streep gehaald.

De winstbijdrage uit programmering aan de exploitatie is nog steeds aanwezig, maar minder: in 2012 bedroeg de bijdrage circa € 128.000,-. (hierbij wordt aangetekend dat dit lagere bedrag nog negatief beïnvloed werd door een fors verlies op een Nationale Tour musical (€ 49.000,-; zie ook hieronder).

De eigen hoge financiële programmeringsbijdrage aan de exploitatie wordt door de gemeente Leeuwarden beschouwd als een noodzakelijk onderdeel van de begroting. Dat is bij de andere hoofdstedelijke schouwburgen niet het geval, zij kunnen beschikken over een programmeringsbudget dan wel een eigen vermogen.

Aan het opbouwen van enige reserve is De Harmonie nooit toegekomen, de noodzakelijke hoge eigen bijdrage naast de – in vergelijking – geringe exploitatiesubsidie stond daaraan in de weg. Het gemis van een eigen vermogen leidt er vervolgens toe dat vanaf 2007, de start van de recessie, De Harmonie rode cijfers moet schrijven. Niet vanwege een slechte exploitatie maar simpelweg - in het kader van de uitvoering van de gemeentelijke opdracht - vanwege verminderde bezoekersaantallen en daarmee samenhangende verminderde eigen programmeringsopbrengsten in recette en de daaraan direct gekoppelde horeca-inkomsten.

De gemeentelijke opdracht aan De Harmonie is niet wezenlijk anders dan bij de meeste van de hier vergeleken hoofdstedelijke schouwburgen.

De exploitatiebijdrage van de gemeente Leeuwarden aan De Harmonie bedraagt € 1,3 miljoen per jaar.

De gemiddelde exploitatiebijdrage aan de andere hoofdstedelijke schouwburgen bedraagt € 2,5 miljoen per schouwburg per jaar. Deze discrepantie van € 1,2 miljoen in de exploitatiebijdrage valt niet te verklaren uit het verschil in de omvang van, de opdracht aan, of de functie van de schouwburg. De Gemeente Leeuwarden draagt van alle provinciehoofdsteden in absolute zin het minst bij aan haar schouwburg.

Over een aantal recessiejaren bezien moet vastgesteld worden dat met een minimum van 250 voorstellingen binnen de opdracht, met een vergelijkenderwijs hoge recette, hoge horeca- en andere opbrengsten én aan de andere kant een uitermate efficiënte bedrijfsvoering, De Harmonie onmogelijk tot een sluitende exploitatie kan komen.

Een sluitende exploitatie van De Harmonie is alleen mogelijk indien de gemeentelijke exploitatiebijdrage op een landelijk vergelijkbaar niveau wordt gebracht. De uiteindelijke hoogte van de gemeentelijke exploitatiebijdrage aan De Harmonie zal het cultureel ambitieniveau van Leeuwarden weerspiegelen voor wat betreft het presenteren van podiumkunsten in deze provinciehoofdstad.

Met de huidige programmering staat De Harmonie op grote negatieve afstand tot de andere provinciaal hoofdstedelijke schouwburgen. Geconstateerd moet worden dat De Harmonie niet in staat is of zal zijn om met de huidige middelen een sluitende exploitatie te realiseren. Met de huidige doorzettende recessie is een structureel tekort in de exploitatie van De Harmonie tussen € 300.000,- en € 350.000,- per jaar onvermijdelijk.

In december 2012 werd door Burgemeester & Wethouders én de Gemeenteraad van Leeuwarden vastgesteld dat nog meer bezuinigingen dan door De Harmonie in de exploitatie aangebracht, binnen de opdracht niet mogelijk zijn. Behalve indien verder geschrapt wordt in het aantal voorstellingen.

In 2010 presenteerde De Harmonie nog 317 reguliere, eigen voorstellingen; in 2011 nog maar 288 tegenover de 481 voorstellingen bij de andere schouwburgen. In kalenderjaar 2012 daalde het aantal verder, naar 262 voorstellingen. Het absolute minimum.

Verdere vermindering van het al gemarginaliseerde aantal voorstellingen levert nauwelijks financiële voordelen op. In ieder geval wordt daarmee niet het gat in de exploitatie gedicht en de overhead neemt dan onevenredig toe (personeelslasten, energie, schoonmaak en onderhoud).

Eén klein lichtpuntje bij deze constatering: De Harmonie wordt landelijk binnen de podiumkunsten qua exploitatie nog steeds gezien en gewaardeerd als een van de best presterende schouwburgen van Nederland. Bij het vernemen van de hoogte van de gemeentelijke exploitatiebijdrage aan De Harmonie wordt wél met groot ongeloof gereageerd.

Pas ná de oplossing van de huidige problematiek (waar De Harmonie nu al zoveel jaren op aandringt) is het zinvol om stil te staan bij een mogelijke vergroting en opwaardering van de programmering met helder en herkenbaar eigen artistiek profiel.

Bij het schrijven van dit jaarverslag heeft het College van B&W naar buiten gebracht van mening te zijn dat de gemeentelijke subsidiebijdrage aan De Harmonie verhoogd zou moeten worden met een bedrag van € 250.000,- per kalenderjaar. Een beslissing daarover wordt evenwel doorgeschoven tot na de gemeentelijke verkiezingen die in november 2013 zullen worden gehouden in het kader van een gemeentelijke herindeling. Terzake wordt nu reeds opgemerkt dat dit bedrag niet wordt gemotiveerd en daarnaast jammer genoeg onvoldoende is om de feitelijke nood afdoende te ledigen. De problematiek blijft in deze opzet voortbestaan.

Waar de minimale reserves van De Harmonie per ultimo 2013 volledig zullen zijn uitgeput, kan De Harmonie in de huidige situatie en bij voortzetting van de recessie niet anders dan werken met niet sluitende begrotingen en rode exploitatiecijfers. Niet als gevolg van een slechte exploitatie, maar als gevolg van de gegeven gemeentelijke opdracht die financieel en met de huidige exploitatiebijdrage niet sluitend is uit te voeren.

Het hierbovenstaande dient ter formele vastlegging van de precaire financiële problematiek van De Harmonie die maar niet tot oplossing komt. Uit het hiernavolgende zal blijken dat de energie, de levenslust en de wil om op alle fronten excellent te presteren bij De Harmonie nog volop aanwezig is. Er wordt als altijd hard en efficiënt gewerkt om het maximale te bereiken. Waar de culturele programmering naar een minimum is gebracht, heeft De Harmonie zich uitermate ingespannen om op veel andere terreinen publiek te vinden. Door het organiseren van vele eigen culturele/commerciële activiteiten, weet De Harmonie haar publiek te behouden, nieuw publiek te vinden en zorg te dragen voor een in alle opzichten levendige schouwburg. Dat vergt heel veel (extra) inzet van het personeel dat om die reden dan ook in dit verslag wordt gecompimenteerd voor hun niet aflatende inzet. Uit het vervolg van dit verslag zal de ondernemende geest van de medewerkers van De Harmonie blijken.

Programmering:

De culturele opdracht van De Harmonie is het presenteren van een volwaardig en professioneel theater- en muziekaanbod voor een breed publiek. Die algemene opdracht wordt door De Harmonie vormgegeven door het opdelen van de voorstellingen en uitvoeringen in een aantal genres binnen de podiumkunsten.

Daarenboven worden alle voorstellingen beoordeeld op hun relatieve complexiteit en conventie. Aldus ontstaat een indeling in een kwadrant van conventioneel/complex, onconventioneel/niet complex, conventioneel/niet complex en onconventioneel/complex. De inhoudelijke samenstelling van de programmering heeft op genoemde criteria plaats, waarbij uiteraard de financiële risico's en verdienkansen medebepalend zijn.

Het is in de podiumkunsten bij de programmering ongewis of hetgeen door de schouwburg ongeveer een jaar eerder is geboekt ook het resultaat op zal leveren dat werd verwacht in artistiek opzicht én in de waardering door het publiek. Zo kan de ene voorstelling een publiek succes zijn en zal een andere een bedroevend resultaat opleveren. Daarmee wisselt jaarlijks het resultaat in bezoekersaantallen en dus ook in recette.

Het spreekt daarnaast voor zich dat de huidige, aanhoudende recessie een belangrijk negatief effect heeft op de verkoop van voorstellingen.

In 2012 bezochten ruim 83.000 bezoekers de culturele evenementen van De Harmonie. Dit dalende aantal heeft alles te maken met het eveneens teruggelopen aantal voorstellingen. Waren er in 2011 nog 288 voorstellingen, in 2012 daalde dat verder tot 262 voorstellingen. Dat is gemiddeld per voorstelling nog steeds 317 bezoekers. Zoals hierboven al aangegeven betekent het drastisch moeten snijden in het aantal voorstellingen naast een vermindering in de genres ook minder bijzondere maar 'kwetsbare' en daarmee risicovolle voorstellingen. Hieronder een kort overzicht van de programmering van het kalenderjaar 2012.

Toneel:

In Leeuwarden mag De Harmonie zich verheugen op een groot en trouw, toegewijd publiek. Dat wordt in het land herkend en dat maakt dat alle grote gesubsidieerde gezelschappen op het Harmoniepodium staan. Ondermeer het Nationaal Toneel, het RO theater, Toneelgroep Amsterdam (in Friesland exclusief bij De Harmonie) en NT Gent (als vaste bespeler uit België).

Daarnaast zijn nagenoeg alle grote 'vrije producties' in De Harmonie te zien. Enkele bijzondere voorstellingen: van het Nationaal Toneel 'Midzomernachtsdroom' met een indrukwekkende enscenering waarbij minutenlang uit de kap een enorme hoeveelheid kurk naar beneden stortte. Ook vermeldenswaard: de Gijsbrecht van Aemstel, weer terug op het toneel, nu in een vrije productie. Het NNT presenteerde een imponerende versie van Hamlet, maar de verrassing van het jaar was toch wel Toneelgroep Oostpool met een zeer oorspronkelijk en geweldig uitgevoerd stuk: 'Boiling frog'.

Naar de bestseller 'De Prooi' van onderzoeksjournalist Jeroen Smit speelde het Nationale Toneel een succesvol eigentijds koningsdrama over arrogantie, zelfoverschatting, besluitenloosheid en roekeloze ambitie: de ondergang van ABN Amro. Pierre Bokma schitterde in 'Oom Wanja' en deed dat in de tweede helft van het kalenderjaar nog eens met het uitverkochte stuk: 'De Verleiders: de casanova's van de vastgoedfraude'. Het Toneel Speelt gaf een prachtige uitvoering van 'King Lear'. En ook in dit jaar nog eens Toneelgroep Oostpool met een prachtige 'Tramlijn Begeerte'. Aan het einde van het kalenderjaar 2012 werd een succesvolle reprise gespeeld van Cloaca, met een nieuwe en jonge cast.

Muziek:

Zoals elk jaar brengt het NNO een brede programmering van klassieke en moderne muziek. Het is plezierig om te mogen constateren dat met Stephan Asbury het NNO een verder stijgende artistiek inhoudelijke maar ook kwalitatieve lijn laat zien. Daarnaast waren het Nederlands Kamerkoor en de Nederlandse Bachvereniging te gast. Uiteraard ook 'Het Debuut' en in de tweede helft van 2012 jong klassiek talent onder de noemer 'Dutch Classical Talents'. Natuurlijk moeten ook genoemd de gratis toegankelijke lunchconcerten onder de noemer 'Jong en Veelbelovend'. Deze lunchconcerten hebben een grote aantrekkingskracht. In het populaire genre presenteerde De Harmonie onder andere Elske DeWall, DI-RECT, Rowwen Heze, Tim Knol en Marike Jager, Daniel Lohues, Van Velzen, Miss Montreal, De Fryske Music Night on Tour en heel bijzonder: Guus Meeuwis. In 2012 kwam vaste gast Hothouse Redbad met een veelzijdig, goed bezocht jazz-aanbod dat veel waardering ontvangt van de jazzliefhebbers.

Cabaret:

Ook dit jaar waren er veel grote namen in De Harmonie maar ook nieuw talent. Een aantal namen: Veldhuis & Kemper, Els de Schepper, Richard Groenendijk, Javier Guzman, Theo Maassen, Klaas van den Eerden, Freek de Jonge, De Ploeg, Plien en Bianca, Najib Amhali, Erik van Muiswinkel en zeker om niet te vergeten Paul van Vliet. Nieuwe namen die werden gepresenteerd zijn Emilio Guzman, Jan van Manen, Thijs van Domburg, Stefan Pop.

Opera:

De Harmonie presenteerde in 2012 slechts twee opera's, beide van Opera Zuid: 'Madame Butterfly' van Puccini en 'Manon' van Massenet. De derde geplande opera uit Tatarstan moest worden verplaatst naar het seizoen 2012-2013 en valt daarmee buiten dit kalenderjaar.

Dans:

Hoewel in relatie tot bezoekersaantallen niet het gemakkelijkste genre, presenteert De Harmonie ieder jaar het topsegment uit de danswereld: het Nationale Ballet, het Nederlands Danstheater I en II en voor het laatst vanwege opheffing het gezelschap Noord Nederlandse Dans. Daarnaast in het meer populaire dansgenre: 'Burn the floor' en 'Blaze'.

Musicals:

Van de musicals worden met name genoemd 'Next to Normal', een bijzondere en zeer aansprekende musical met Simone Kleinsma, Freek Bartels en René van Kooten. In hetzelfde kader de musical 'Ramses' en daarnaast een in bezoekersaantallen erg teleurstellende titel 'Saturday Night Fever'. De musical 'Aspects of Love', bleek een kwalitatief goede voorstelling maar werd matig bezocht. Tot slot de musical 'De Jantjes' dat een groot en enthousiast publiek trok.

Overig:

Als buitenlands en buitengewoon aanbod werd gepresenteerd de 'Unbillical Brothers', de 'Kransky Sisters', 'Court Miracles' en 'Under African Skies'.

Jeugd en Familie:

Ook voor de jeugd en jongeren wordt het nodige uit de kast gehaald om vooral hen enthousiast te maken voor het theater. Om die reden omarmt De Harmonie mede Jeugdtheaterschool 'n Meeuw die ieder seizoen in De Harmonie staat met een eigen nieuwe en verrassende productie; in 2012 was dat 'Billy de Kid'. Andere voorstellingen: in de grote zaal 'Dora Live' en in de kleine zaal 'Padvindere!' Van Beumer en Drost. Onder deze noemer moet voorts worden genoemd het Peuterfestival (vijf kleine voorstellingen en een peuterspeeltuin in De Harmonie voor de allerkleinsten) en daarnaast het Kinderboekenweekfeest, vrij toegankelijk, druk bezocht, een evenement in samenwerking met alle culturele instellingen van Leeuwarden.

Festivals en Projecten:

Jaarlijks zijn er veel festivals en projecten in De Harmonie, zoals het al eerder genoemde Kinderboekenweekfeest en het Peuterfestival. Daarnaast het Dichtersontbijt op Gedichtendag, in samenwerking met Friesland Pop 'Freeze' en 'House in Harmony'. Vermeldenswaard is voorts dat De Harmonie jaarlijks, al vanaf 2002 op verzoek van de Gemeente Leeuwarden de organisatie en financiële verantwoording van het FriesStraatFestival op zich neemt. Een groot meerdaags gratis toegankelijk festival in het centrum van de stad, jaarlijks goed voor tienduizenden enthousiaste bezoekers.

Andere door De Harmonie georganiseerde evenementen worden vermeld bij Horeca & Events.

Cultuureducatie:

Met ingang van 2012 heeft op gemeentelijk niveau een aantal veranderingen plaatsgevonden op het gebied van cultuureducatie. Parnas werd opgeheven en Kunstkade opgericht. De Harmonie biedt haar activiteiten op het gebied van cultuureducatie ook aan via Kunstkade. In 2012 groeide cultuureducatie binnen De Harmonie verder. Kinderen tot 12 jaar kwamen in aanraking met theatereducatie door het Kunstmenu (ongeveer 1600 leerlingen) en verschillende workshops (136 kinderen) bij voorstellingen. Nieuw in 2012 was een cursus klassieke muziek bestaande uit drie zondagmiddagen voor de doelgroep 8+. Elke middag trok 50 bezoekers.

Voor jongeren (12+) in Leeuwarden organiseerde De Harmonie Art Trip Ljouwert (665 leerlingen), rondleidingen, schoolvoorstellingen en lesprojecten. In samenwerking met Tryater is een programma gemaakt voor voortgezet onderwijs waarin leerlingen verdeeld over drie jaar in aanraking komen met, en werken aan alle facetten van theater en toneel. Voorts bezochten ruim 3.000 jongeren reguliere voorstellingen met hun Cultuurkaart.

Het aantal bezoekers voor inleidingen, cursussen en workshops is in 2012 verder gegroeid. Bezochten in 2011 ruim 2.300 volwassenen de door De Harmonie aangeboden inleidingen, workshops en cursussen, in 2012 waren dit er ruim 2.600. Nieuw in 2012 is een cursus klassieke muziek bestaande uit zes dinsdagmiddagen voor 60+ in samenwerking met de ANBO.

Horeca & Events:

2012 was een hectisch en tevens een bijzonder leuk jaar. Het eerste jaar van Harmonie Events waarin eigen evenementen worden georganiseerd en steeds meer partijen worden 'binnengehaald'. Na de organisatorische opzet kwam Events per september 2012 energiek uit de startblokken. Er werd uitermate hard en efficiënt gewerkt; met een klein team is ontzettend veel werk verzet. Hieronder volgt nog een greep uit de georganiseerde activiteiten.

De jaaromzet is lager uitgevallen dan begroot, maar wel hoger dan de bijgestelde prognose in juni. De lagere omzet houdt voornamelijk verband met het verminderde aantal culturele gasten. Niet onvermeld mag blijven het grote verlies van € 90.000,- door het – ontijdig – annuleren van het Noordelijk Film Festival.

Het is plezierig om te mogen constateren dat de onverminderde aandacht voor excellent gastheerschap en een goede prijs/kwaliteitverhouding leidde tot een verhoging van de gemiddelde besteding per gast bij culturele evenementen. Deze was in 2011 nog € 4,89 en liep in 2012 op naar € 5,27. Zou in 2012 hetzelfde aantal culturele gasten De Harmonie bezocht hebben, met de gemiddelde besteding van 2012 per gast, dan zou dit hebben geresulteerd in een extra omzet van € 92.000,- waardoor de totale jaaromzet het begrotingscijfer zou hebben gehaald. De bestedingen per bezoeker zijn de werkelijke graadmeter van de omzet in De Harmonie.

Per augustus 2012 nam de chef kok ontslag bij De Harmonie. Dit vertrek gaf ruimte om nieuwe ijkpunten uit te zetten voor wat betreft kwaliteit zowel als efficiency. En verder werd hierdoor een besparing op personeelskosten bereikt. De oplossing werd gevonden in een chef kok voor een bepaald aantal uur per seizoen / jaar, naast twee zelfstandig werkende koks, waarvan één fulltime en één voor een periode van negen maanden. Deze nieuwe opzet levert een besparing op van bijna € 13.000,- (15% van de personeelskosten in de keuken). Op de totale personeelskosten van 2012 is dat een besparing van 2,9%. Deze besparing loopt echter vanaf het kalenderjaar 2013; de aanzet en de opzet werd gemaakt in 2012. Er werd met restaurant De Vrijheid in Grou een overeenkomst gesloten, waarbij de chef kok van De Vrijheid voor 300 uur in de voor de Vrijheid minder drukke wintermaanden gedetacheerd wordt bij De Harmonie. Omgekeerd zal in 2013 een medewerker van De Harmonie voor een periode worden gedetacheerd bij restaurant De Vrijheid. Met de nieuwe chef kok wordt tevens een uitdagende nieuwe draai gegeven aan de wijze waarop binnen De Harmonie wordt gekookt en daarmee ook een nieuwe invulling van onze menu's.

Binnen de afdeling Horeca & Events is ook veel tijd besteed aan acquisitie. Op de eerste plaats acquisitie van groepen bij bedrijven, instellingen die met specifieke arrangementen verleid werden om met personeel en of gasten naar De Harmonie te komen, in samenhang met een voorstelling. Dat heeft er toe geleid dat in 2012 het aantal verkochte kaarten aan groepen ondanks de recessie stabiel is gebleven. Er werd verder een dertigtal nieuwe bedrijven persoonlijk benaderd, waarvan er vijf na gevoerde gesprekken en onderhandelingen positief reageerden. Een mooie score van 17% en tevens een werkwijze die in 2013 zal worden voortgezet.

Uiteraard heeft De Harmonie in 2012 een groot aantal partijen binnengehaald waarvan hieronder een beknopt overzicht:

- Lustrumfeest Hogere Hotelschool: feestavond 500 studenten
- Wetsus congres in september (3-daags 200 gasten) en in oktober (2 daags 300 gasten)
- Presentatie bidbook Culturele Hoofdstad: voor 700 gasten een stampot maaltijd
- Medisch Benefiet feest: 150 medici, walking dinner en feestavond
- Lustrumfeest Media & Entertainment: feestavond 500 studenten
- Kleedgala Jan Eringa: 2000 gasten feestavond
- Winterbal: feestavond 1500 studenten
- 35-jarig jubileum Fries Jeugd Orkest
- Wereldkorendag
- Parnas Presenteert (de allerlaatste!)
- 3 Huwelijksfeesten

Events:

In de eerste helft van 2012 werd de afdeling Events opgezet; de start lag in de tweede helft van het jaar. Het was een uitermate spannend jaar met medewerkers die binnen De Harmonie een nieuw en geolied team moesten vormen, met een pittige opdracht! In 2012 werden onder meer de navolgende nieuwe evenementen door Harmonie Events georganiseerd:

- Proef Italië
- Tenminste Houdbaar Tot
- Lifestyle Disco, in samenwerking met externe partner
- 1e Friese wijnmarkt
- Harmovie

In 2012 werd De Harmonie voorts opengesteld voor de bezoekers van of deelnemers aan Open Monumentendag en de Midnight Walk. Met name van de laatste activiteit verwacht De Harmonie nog veel in de toekomst. Tot slot liet De Harmonie zich ook buiten het gebouw zien en proeven; er werd promotie gemaakt voor De Harmonie bij: Wedding Event, Ljouwert Culinaire en de Luxe en Lifestyle fair.

Marketing en balie:

De eerste helft van 2012 bleef de zaalbezetting achter bij de prognose. De tweede helft van 2012 resulteerde in een hogere bezetting dan geprognosticeerd. Dit komt mede door het vaststellen van een voorzichtige prognose (seizoen 12/13) en het niet verder teruglopen van de gemiddelde bezetting.

In 2011 werd begonnen met het aanpassen van de marketingstrategie. Van een genre-gerichte benadering gaat de marketing naar een specifiek klantgerichte benadering. In 2012 heeft een grootschalig publieksonderzoek en een database-analyse plaatsgevonden. Belangrijkste bevindingen hieruit zijn dat 13% van onze bezoekers zes of meer keer per jaar naar De Harmonie komt en zij bepalend zijn voor 50% van de culturele omzet. 26% van De Harmoniebezoekers komt tussen de twee en vijf keer en 61% komt één keer per jaar. Het meest populaire genre is cabaret, gevolgd door musical en toneel.

Uit de beoordeling door de bezoekers blijkt grote tot zeer grote tevredenheid over de geboden gastvrijheid, het verblijf in het gebouw, de foyers en de zalen. Ook de bereikbaarheid van het gebouw wordt positief beoordeeld. Het bezoek zou nog aantrekkelijker worden als De Harmonie de prijzen zou verlagen. Sociale en inhoudelijke motieven spelen de belangrijkste rol bij een bezoek aan De Harmonie. Daarbij vinden bezoekers, net als bij andere schouwburgen, het idee van een avondje uit te zijn het belangrijkste.

Deze conclusies leiden er onder andere toe dat de focus de komende jaren ligt op behoud van bezoekers die meer dan zes keer per jaar gaan en het vergroten van de groep die twee tot vijf keer per jaar gaat, door onder andere meer complete avondjes uit te organiseren en aanbod op maat aan te bieden.

In het vorige jaarverslag heeft De Harmonie, ondanks de moeizame gang van zaken en de bestaande problemen, nog het vertrouwen uitgesproken in AuraWeb en haar leverancier MMP. In 2012 moesten we evenwel constateren dat er nog steeds geen schot in de zaak zat en er absoluut geen zicht was op een goed functionerend kaartverkoopsysteem. In plaats van een afronding van de pilotfase ontstonden er voortdurend nieuwe problemen, of kwamen oude fouten weer terug. Bovendien bleek de steeds toegezegde marketing-module nagenoeg niet naar behoren, laat staan naar het gewenste niveau van De Harmonie te presteren. Daarom werd besloten om te kijken naar alternatieven, die in de eerste plaats betrouwbaar functioneren, maar daarnaast ook zoveel mogelijk aan de wensen van De Harmonie voldoen. Deze zoektocht leidde tot de conclusie dat het programma van Ticketmatic daaraan het beste voldoet. Het is een van oorsprong Belgisch pakket, dat daar al jaren tot volle tevredenheid in een groot aantal theaters wordt gebruikt en inmiddels ook in Nederland steeds meer van zich doet spreken. Naast dat het systeem zeer gebruiksvriendelijk is, geeft het systeem ook volop mogelijkheden voor databaseanalyses en segmenteren van doelgroepen.

Voor de online verkoop werd gekozen voor het bedrijf Peppered uit Gouda. Zij bouwen al 13 jaar websites voor theaters en hebben daarin een goede naam opgebouwd. Het bedrijf biedt een aantal functionaliteiten die de service naar onze klanten sterk zal verhogen. Tot slot werkt Peppered in combinatie met Ticketmatic naar tevredenheid voor diverse (grote) schouwburgen.

Met ingang van het seizoen 2013-2014 maakt De Harmonie de overstap naar de combinatie van beide partijen. Daarmee hoopt De Harmonie niet alleen voor haarzelf, maar eveneens voor De Harmonie bezoekers een vliegende start te maken.

Financieel en bedrijfsmatig:

Na een aantal jaren waarin De Harmonie de boeken met kleinere of grotere tekorten afsloot, werd ondanks het uitblijven van een noodzakelijke structurele verhoging van de jaarlijkse subsidie, voor 2012 toch een sluitende begroting opgesteld. De nullijn leek haalbaar op basis van

- 1) de ingezette reorganisatie, die tot forse besparingen leidde,
- 2) de bijdrage van € 50.000 van het Fonds Podiumkunsten,
- 3) een bescheiden onttrekking van € 12.000 aan de bestemmingsreserves en
- 4) de hoop en verwachting dat het herstel van de economie zou intreden.

De werkelijkheid bleek echter anders; de vierde pijler waarop het optimisme van De Harmonie was gebaseerd, bleek niet betrouwbaar. Het nettoresultaat van zowel de voorstellingen, de horeca als de huren liep verder terug. De gerealiseerde besparingen aan de kostenkant boden slechts ten dele compensatie voor de nieuwe tegenvallers, zodat het jaar 2012 in lijn met de voorgaande jaren werd afgesloten met een negatief exploitatieresultaat van ruim € 281.000,-. Door geen € 12.000,- aan de bestemmingsreserve te onttrekken (zoals begroot), maar bijna € 170.000, wordt het tekort in 2012 uiteindelijk beperkt tot ruim € 111.000. Omdat ten behoeve van een sluitende begroting voor 2013 nog eens een bedrag van € 72.000 aan de bestemmingsreserves is onttrokken, is hiermee alle financiële armslag van De Harmonie tot op de laatste cent weg. Er resteert een negatief eigen vermogen.

De per 1 juli 2011 doorgevoerde verhoging van de BTW op theaterkaartjes, van 6% naar 19%, heeft maar één seizoen stand gehouden. De maatregel, waartegen erg veel weerstand bestond, is met ingang van 1 juli 2012 weer terug gedraaid. Vanaf die datum geldt weer het oude, lage tarief van 6%.

Niettemin heeft de verhoging over de eerste helft van 2012 nog wel een negatieve invloed gehad. Enerzijds door het duurder worden van de tickets, met als gevolg minder verkopen, en anderzijds -doordat de verhoging niet in alle gevallen (volledig) aan het publiek werd doorberekend- een lagere nettorecetteopbrengst.

De totale nettorecette daalde, zoals verwacht, niet alleen ten gevolge van het lagere aantal reguliere voorstellingen (minus 10%), maar ook door een lagere bezetting. Het gemiddeld aantal bezoekers daalde van 340 naar 317.

Debet daaraan was onder andere De Nationale Tour, die over acht voorstellingen slechts 3.975 bezoekers trok (gemiddeld 497). In 2011 ging het in de Nationale Tour nog om 9.265 bezoekers, verdeeld over 12 voorstellingen ofwel 772 bezoekers gemiddeld. Het gevolg was een dramatisch verlies van ruim € 49.000,-, waar de Tour in 2011 nog een prima resultaat van ruim € 64.000,- positief opleverde.

Per saldo werd een voorstellingsresultaat van circa € 128.000,- behaald (inclusief theater- en administratiekosten), aanmerkelijk minder dan begroot (€ 330.000).

Een aantal factoren heeft de horecaomzet negatief beïnvloed: minder voorstellingen, gemiddeld minder bezoekers en de nog steeds voortdurende crisis. Daarnaast was het onverwacht wegvallen van het Noordelijk Film Festival een zware tegenvaller (in totaal een omzet- en huurderving van € 90.000,-), die niet of nauwelijks gecompenseerd kon worden. Daarenboven was de uitgangspositie van De Harmonie in 2012 al aanzienlijk lager. Tot dit kalenderjaar ontving De Harmonie een innovatiesubsidie van € 75.000,- op jaarbasis, welke subsidie per 2012 volledig kwam te vervallen. Al deze factoren in aanmerking genomen, kunnen wij toch wel spreken van een goed resultaat. De omzet is ten opzichte van 2011 slechts licht gedaald (-2%). De totale kosten, inclusief personeelskosten, laten een iets grotere daling zien. Het netto resultaat is daardoor verbeterd.

Net als de horecaomzet heeft ook de omzet huren de gevolgen ondervonden van de annulering van het Noordelijk Film Festival. Daarnaast werken zowel de verminderde vraag naar ruimte als het groeiende aanbod van accommodaties het herstel niet bepaald in de hand. Ook hier geldt daarom dat, ook al is de begroting niet gehaald, het netto resultaat relatief goed is; het is ten opzichte van 2011 met € 15.000,- (5,6%) gedaald naar circa € 260.000,-.

Personeel:

De personele bezetting is, door de in 2011 in gang gezette en in 2012 verder doorgevoerde reorganisatie, verder uitgehold. Na de verlaging in 2011 met 1,1 fte is er in 2012 opnieuw 2,9 fte ingeleverd. Er resteren nu nog 34,9 fte. En daarmee is het eind nog niet in zicht, want in 2013 moet De Harmonie ook nog afscheid nemen van de laatste ID-werknemer. Ter compensatie maakt De Harmonie steeds meer gebruik van stagiaires en vrijwilligers. Maar hoe blij De Harmonie daar ook mee is, het blijven natuurlijk "noodverbanden", met daarbij de nodige bedrijfsrisico's.

De totale personeelskosten bleven, ondanks cao-aanpassingen, gestegen sociale lasten en pensioenpremies, ruim onder het bedrag van 2011 (7,1%). De begroting werd echter wel met 3,1% overschreden, doordat de bezuinigingsmaatregelen pas in de loop van 2012 volledig effectief werden en niet -zoals gehoopt en verwacht- al meteen aan het begin van het jaar. Dit komt vooral tot uiting in de Personeelskosten Horeca.

ICT:

De Harmonie heeft in maart 2012 er voor gekozen om de dataservers naar Accent Automatisering te migreren. Dit betekent dat de Harmonie-data extern worden opgeslagen en bewaakt. In samenhang met deze migratie is er een upgrade van het Officepakket doorgevoerd. De migratie kon kostenneutraal worden doorgevoerd. Door de migratie kon er ook beter worden ingespeeld op de ontwikkelingen van thuiswerken en applicaties van de smartphones. Daarnaast is er een verbetering van back up, beveiliging en beheer van de data bereikt. De systemen zijn nu weer "up to date" en klaar voor nieuwe ontwikkelingen. Vermelding dient het feit dat De Harmonie alle noodzakelijke nieuwe programmatuur heeft aangeschaft via een ondersteuningsfonds bij Microsoft, hetgeen geleid heeft tot een forse besparing op licentiekosten.

Facilitair:

In 2012 hebben er structurele en organisatorische veranderingen plaatsgevonden binnen de facilitaire afdeling van De Harmonie. De functies hoofd theatertechniek en facilitair manager werden samengevoegd. Ook werd de ICT bij deze functie ondergebracht. Door het insourcen van verantwoordelijkheden op het gebied van het gebouwenbeheer (installatieverantwoordelijke, keuringen en beheer van de brandmeldcentrale) zijn er behoorlijke resultaten en financiële besparingen geboekt. Minder overlegstructuren en korte lijntjes hebben de kwaliteit van het onderhoud van het gebouw sterk verbeterd. Klachten worden nu via een centraal e-mail account gekanaliseerd waarop onmiddellijk actie volgt en daarna de gegevens worden gearchiveerd. De samenwerking met de gemeentelijke afdeling Vastgoed is door een vernieuwde organisatie bij zowel De Harmonie als ook bij de gemeente sterk verbeterd.

Theatertechniek:

De Harmonie constateert dat het theatertechnische team vergrijsd en dat er weinig speelruimte is om hier een adequate oplossing voor te vinden. De Harmonie zal daar in de toekomst veel aandacht aan moeten besteden.

Het blijft belangrijk om in de ontwikkeling van infrastructuur te investeren. Veel apparatuur werkt tegenwoordig via digitale netwerken. Gezelschappen verwachten dat De Harmonie deze netwerken ter beschikking stelt en dat deze zonder problemen functioneren. De Harmonie heeft de afgelopen jaren dan ook voornamelijk op dit gebied geïnvesteerd. Voor de toekomst wordt verwacht dat diverse netwerken (zoals bijvoorbeeld camera's, telefonie, intercom) aan elkaar zullen worden gekoppeld.

Meerjaren Onderhouds Plan (MOP):

Met een opmerking over de noodzaak om de problematiek rond het Meerjaren Onderhouds Plan (MOP) op te lossen, zoals de indexering daarvan, de vervanging volgens "state of the art" en volledige inventarisatie/actualisering van de inventaris, valt De Harmonie in herhaling. Er zijn op dit punt geen vorderingen te melden, en met betrekking tot de -ten opzichte van vergelijkbare theaters- relatief hoge huisvestingskosten evenmin.

Met de Gemeente Leeuwarden is een eerste aanzet gemaakt om de demarcatieafspraken betreffende het onderhoud van het gebouw te verfijnen en zonodig te herzien. In het verleden waren onduidelijke afspraken over het onderhoud vaak aanleiding tot verstoring van de werkverhouding tussen De Harmonie en de gemeente. Deze discussies verlopen vanaf 2012 in een zakelijke en positief gestemde sfeer.

Het te verwachten eindsaldo van de egalisatiereserve van het meetpunt het jaar 2018 is nu vrijwel nihil. In 2012 werd hier nog een tekort van € 597.000, - verwacht. Het afnemen van het tekort is voornamelijk het gevolg van het voorzichtige investeringsgedrag van de Harmonie waardoor de afschrijvingskosten worden gereduceerd.

In het volgend jaar zullen voornamelijk de bouwkundige posten binnen de MOP worden herzien waardoor er een nog duidelijker beeld ontstaat van wat het onderhoud en vervangingskosten voor de toekomst zullen zijn.

Bestuur:

Statutair gezien had De Harmonie in 2011 al afscheid moeten nemen van mevrouw Marga Garms. In verband met de gemeentelijke onderhandelingen is mevrouw Garms een jaar langer gebleven. In 2012 heeft het bestuur daadwerkelijk afscheid van haar genomen. In juni 2012 verstreek de tweede zittingstermijn van onze voorzitter, de heer Eric Jansen. De Harmonie is mevrouw Garms en de heer Jansen erkentelijk voor de vele werkzaamheden die zij voor De Harmonie hebben verricht. Voor de noodzakelijke aanvulling van het aantal bestuursleden werden aan de hand van daarvoor staande bestuursprofielen drie potentiële bestuursleden benaderd. In oktober 2012 heeft De Harmonie deze drie personen voorgedragen bij het College van Burgemeester & Wethouders van de Gemeente. De Harmonie is in afwachting van een benoemingsbesluit van de Gemeenteraad.

De samenstelling van het bestuur ziet er per 31 december 2012 als volgt uit:

Bestuursleden

De heer S. Jansen (voorzitter)
De heer M. Perquin (penningmeester)
De heer R. Winius (bestuurslid)

Juni 2013

S. Jansen,
voorzitter

Jaarrekening

BALANS PER 31 DECEMBER 2012 (vóór resultaatbestemming)

ACTIVA		31-12-2012	31-12-2011
		€	€
<u>Vaste activa</u>			
Materiële vaste activa	[1]	989.095	1.193.496
<u>Viottende activa</u>			
Voorraden		26.879	26.716
Vorderingen			
Handelsdebiteuren	[2]	428.190	326.099
Nog te ontvangen gemeentelijke subsidies	[3]	658.851	371.084
Belastingen en premies Sociale verzekeringen	[4]	36.707	34.852
Overige vorderingen	[5]	73.671	55.996
Overlopende activa	[6]	453.726	491.530
		1.651.145	1.279.561
Liquide middelen	[7]	894.480	1.552.315
		3.561.599	4.052.088
PASSIVA			
		€	€
<u>Eigen vermogen</u>	[8]		
Stichtingskapitaal		45	45
Bestemmingsreserve ID-Banen		96.371	94.209
Bestemmingsreserve risicofonds		145.378	147.540
Algemene reserve		13.938	13.938
Onverdeeld resultaat boekjaar		0	0
		255.732	255.732
<u>Egalisatiereserves</u>	[9]		
Extra afschrijvingen		448.305	405.454
Rente		309.369	286.159
		757.674	691.613
<u>Voorzieningen</u>	[10]		
Voorziening jubileumuitkeringen		56.000	37.000
<u>Kortlopende schulden</u>			
Crediteuren		646.885	626.226
Rekening-courant gemeente Leeuwarden		459.667	672.482
Belastingen en premies Sociale verzekeringen	[11]	96.060	85.382
Overige schulden en overlopende passiva	[12]	1.289.581	1.683.653
		2.492.193	3.067.743
		3.561.599	4.052.088

STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2012

		<u>Realisatie 2012</u>	<u>Begroting 2012</u>	<u>Realisatie 2011</u>
		€	€	€
Baten				
Voorstellingen	[13]			
Omzet voorstellingen		1.972.344	1.915.000	2.771.345
Kosten voorstellingen		<u>1.844.576</u>	<u>1.585.000</u>	<u>2.590.342</u>
		127.768	330.000	181.003
Horeca	[14]			
Omzet horeca		885.739	925.000	904.130
Directe kosten horeca		296.313	325.000	289.606
Personeelskosten horeca		<u>487.968</u>	<u>370.000</u>	<u>527.184</u>
		101.458	230.000	87.340
Huren	[15]			
Omzet huren		334.147	357.000	344.049
Kosten huren		<u>49.299</u>	<u>35.000</u>	<u>36.730</u>
		284.848	322.000	307.319
Saldo uit doelstellingen		514.074	882.000	575.662
Subsidiebatén				
Gemeentelijke exploitatiesubsidie		1.300.721	1.274.000	1.267.759
Fonds podiumkunsten		<u>50.000</u>	<u>50.000</u>	<u>25.000</u>
		1.350.721	1.324.000	1.292.759
SOM DER BATEN		1.864.795	2.206.000	1.868.421
Lasten				
Personeelslasten	[16]	1.454.914	1.497.000	1.542.792
Huisvesting & inventarissen	[17]			
Afschrijvingen		288.025	404.000	310.830
Mutatie egaliseringsreserves		66.061	0	81.394
Onderhoud		359.368	265.000	301.603
Huur gebouw		877.342	854.000	854.276
Overige huisvestingskosten		<u>323.393</u>	<u>400.000</u>	<u>355.592</u>
		1.914.189	1.923.000	1.903.695
Af: Ontvangen doelsubsidies		<u>-1.584.417</u>	<u>-1.584.000</u>	<u>-1.584.417</u>
		329.772	339.000	319.278
Beheer & administratielasten	[18]	147.183	177.000	162.573
Verkoop & promotielasten	[19]	196.223	170.000	197.636
Overige baten & lasten	[20]	18.142	0	-52.786
Rentebaten & -lasten				
Rentebaten en soortgelijke opbrengsten		-10.815	-5.000	-17.202
Rentelasten en soortgelijke lasten		<u>21.700</u>	<u>40.000</u>	<u>25.133</u>
		10.885	35.000	7.931
SOM DER LASTEN		2.157.119	2.218.000	2.177.424
Exploitatieresultaat uit gewone bedrijfsuitoefening		-292.324	-12.000	-309.003
Aanvullende gemeentelijke bijdrage in het exploitatieresultaat	[21]	292.324	0	309.003
Exploitatieresultaat		<u>0</u>	<u>-12.000</u>	<u>0</u>

RESULTAATBESTEMMING

Toevoeging aan bestemmingsreserves ID-banen
Toevoeging aan bestemmingsreserves Risicofonds
Toevoeging aan de algemene reserve

Onttrekking aan bestemmingsreserves ID-banen
Onttrekking aan bestemmingsreserves Risicofonds
Onttrekking aan de algemene reserve

Nog te verdelen resultaat

	Realisatie 2012		Realisatie 2011
	€		€
	26.615		47.383
	0		0
	0		0
	26.615		47.383
	26.615		45.221
	0		0
	0		2.162
	26.615		47.383
	0		0
	0		0

ALGEMENE TOELICHTING

De doelstelling van Stichting Cultureel Centrum "De Harmonie" is het bevorderen van het culturele leven in Leeuwarden en de exploitatie van Stadsschouwburg De Harmonie, mede gelet op de functie van de stad als hoofdstad van Fryslân.

Het eigendom van Stadsschouwburg De Harmonie is in handen van de gemeente. Stichting Cultureel Centrum "De Harmonie" is huurder van het gebouw.

ALGEMENE GRONDSLAGEN VOOR DE OPSTELLING VAN DE JAARREKENING

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 "Organisaties zonder winststreven".

De jaarrekening is opgemaakt op basis van historische kostprijs. De waardering van activa en passiva geschiedt, voor zover niet anders vermeld, tegen nominale waarde. Baten worden toegerekend aan de periode waarin ze zijn gerealiseerd. Lasten worden verantwoord in het jaar waarin ze voorzienbaar zijn.

In de jaarrekening van de stichting zijn tevens de cijfers verwerkt van Ruiterskwartier B.V. Vanwege het beperkte financiële belang van deze B.V. en vanwege het beperkte inzicht wat dit met zich mee zou brengen, is er voor gekozen om niet apart een enkelvoudige en geconsolideerde jaarrekening op te nemen.

Fundamentele fouten

Bij het opstellen van de jaarrekening over boekjaar 2012 is geconstateerd dat in de definitief vastgestelde jaarrekening over 2011 geen rekening is gehouden met het effect van de aanvullende gemeentelijke bijdrage in het exploitatieresultaat over 2011. Daarnaast is de aanvulling van het tekort over het jaar 2010, ontvangen in het jaar 2011, ten onrechte als bate opgenomen in de staat van bate en lasten over het jaar 2011.

Het effect op het resultaat 2011 en het vermogen per 31 december 2011 van deze aanvullende gemeentelijke bijdrage in het exploitatieresultaat bedraagt € 309.003 (positief).

Het effect van deze stelselwijziging per 31 december 2011 is als volgt:

	<i>Saldo na correctie</i>	<i>Saldo voor correctie</i>	<i>Correctie</i>
Activa			
Nog te ontvangen gemeentelijke subsidies	371.084	62.081	309.003
TOTAAL ACTIVA	371.084	62.081	309.003
Passiva			
Algemene reserve	13.938	-502.900	516.838
Onverdeeld resultaat boekjaar	-	207.835	-207.835
TOTAAL PASSIVA	13.938	-295.065	309.003
Staat van baten en lasten			
Exploitatieresultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	-309.003	209.997	-519.000
Aanvullende gemeentelijke bijdrage in het exploitatieresultaat	309.003	-	309.003
EXPLOITATIERESULTAAT	-	209.997	-209.997
Resultaatbestemming			
Resultaat boekjaar	-	209.997	-209.997
Mutatie bestemmingsreserve ID-banen	-2.162	-2.162	-
Mutatie algemene reserve	2.162	-	2.162
ONVERDEELD RESULTAAT BOEKJAAR	-	207.835	-207.835

De vergelijkende cijfers 2011 zijn in de balans en staat van baten lasten gepresenteerd zoals deze zouden zijn geweest zonder het maken van de fundamentele fout.

Vergelijkende cijfers

De vergelijkende cijfers van het voorgaand boekjaar zijn, indien nodig geacht, en uitgezonderd bovenstaande foutenherstel, slechts voor vergelijkingsdoeleinden aangepast.

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Materiële vaste activa

De waardering van de materiële vaste activa is gebaseerd op de aanschafprijs, verminderd met afschrijvingen, eventuele investeringsbijdragen en eventuele beschikkingen over reserves. Op de activa wordt lineair afgeschreven. Deze afschrijving is gebaseerd op de economische levensduur. De afschrijvingspercentages zijn vermeld in de staat van activa. Afschrijving vindt voor het eerst plaats in het jaar van aanschaf, over de duur van een half jaar.

Vorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere netto-opbrengstwaarde. Deze lagere netto-opbrengstwaarde wordt bepaald door individuele beoordeling van de voorraden.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde onder aftrek van voorzieningen wegens oninbaarheid.

Eigen Vermogen

Ongedekte tekorten komen ten laste van het eigen vermogen. Ingeval het eigen vermogen ontoereikend is voor de aanzuivering van de tekorten zal verrekening zo mogelijk plaats vinden door inhaal in de exploitaties van de navolgende jaren of wordt het tekort door de Gemeente Leeuwarden voor haar rekening genomen, middels aanvullende subsidie.

Voorzieningen

Algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving rechtvaardigen het vormen van voorzieningen voor:

- kosten die nog in een volgend boekjaar gemaakt zullen worden en hun oorsprong vinden in het boekjaar of in voorgaande boekjaren;
- kosten die nog in een volgend boekjaar gemaakt zullen worden, waarvoor reeds gelden zijn gereserveerd.

De voorziening jubileumkosten is gevormd om de kosten van toekomstige ambtsjubilea te kunnen voldoen. De voorziening is gewaardeerd tegen contante waarde, rekening houdend met de verwachte vertrekkansen en verwachte salarisstijgingen.

GRONDSLAGEN VOOR RESULTAATBEPALING

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de geleverde prestaties en verrichte diensten enerzijds en anderzijds de kosten en andere lasten van het jaar, gewaardeerd tegen historische kostprijzen.

Baten

De netto-omzet betreft de opbrengst van de in het verslagjaar aan derden geleverde goederen en diensten na aftrek van kortingen en omzetbelasting.

Afschrijvingen

De afschrijvingen op de materiële vaste activa zijn berekend door middel van vaste percentages van de aanschaffingswaarde op basis van de verwachte economische levensduur. Boekwinsten en -verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

Rentebaten en -lasten

De rentebaten en -lasten betreffen de op de verslagperiode betrekking hebbende renteopbrengsten en -lasten.

TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2012

1. Materiële vaste activa

	<u>2012</u>	<u>2011</u>
Boekwaarde per 1 januari 2012	1.193.496	1.012.955
Investerings	83.624	491.371
Afschrijvingen	-288.025	-310.830
Boekwaarde per 31 december 2012	<u>989.095</u>	<u>1.193.496</u>

Voor een specificatie van de materiële vaste activa wordt verwezen naar bijlage 1.
In bijlage 2 is een specificatie van de investeringen lopend boekjaar opgenomen.

2. Nog te ontvangen gemeentelijke subsidies

	<u>2012</u>	<u>2011</u>
Reguliere exploitatiesubsidie, laatste termijn 2012, respectievelijk 2011	57.524	17.096
Aanvulling tekort 2011	309.003	309.003
Aanvulling tekort 2012	292.324	-
	<u>658.851</u>	<u>326.099</u>

3. Handelsdebiteuren

Een voorziening voor oninbaarheid wordt niet noodzakelijk geacht (2011: nihil).

4. Belastingen en premies Sociale verzekeringen

	<u>2012</u>	<u>2011</u>
Omzetbelasting over 2012 respectievelijk 2011	36.707	34.852
	<u>36.707</u>	<u>34.852</u>

5. Overige vorderingen

	<u>2012</u>	<u>2011</u>
Diverse voorschotten	72.684	55.996
Vorderingen Fietsenplan	987	-
	<u>73.671</u>	<u>55.996</u>

6. Overlopende activa

	<u>2012</u>	<u>2011</u>
Depot TNT Post	8.935	8.935
Depot Adyen BV	250	250
Vooruitbetaalde kosten	-	28.217
Nog te ontvangen rente	10.307	6.295
Nog te ontvangen loonkostensubsidie	4.681	7.771
Nog door te berekenen kosten	5.925	27.337
Nog te ontvangen ziekengeld	3.182	2.053
Nog te ontvangen subsidies en bijdragen voorstellingen en projecten e.d.	72.456	71.583
Nog te ontvangen restitutie energiebelasting	11.000	12.000
Nog te verrekenen Fries Straat Festival	336.990	327.090
	<u>453.726</u>	<u>491.530</u>

Hieronder zijn geen vorderingen opgenomen met een looptijd langer dan één jaar.

7. Liquide Middelen

	2012	2011
Kas		
Bank	30.945	43.718
ING Bank	854.765	760.863
Spaarrekeningen	8.770	16.852
	-	730.881
	<u>894.480</u>	<u>1.552.315</u>

De liquide middelen bestaan uit vooruitontvangen opbrengsten van verkochte kaarten en abonnementen over de periode 1 januari tot en met 30 juni 2013, voor een bedrag van circa € 850.000.

Om incidentele liquiditeitstekorten op te kunnen vangen is er een kredietfaciliteit op de rekening-courant ("roodstand") met Friesland Bank overeengekomen van maximaal € 150.000. De debetrente is gelijk aan de Friesland Bank Basisrente vermeerderd met 2%, echter met een minimum van 4%.

8. Eigen vermogen

	2012	2011
Stichtingskapitaal	45	45

Bestemmingsreserves

	2012	2011
	€	€
Bestemmingsreserve ID-banen	96.371	94.209
Bestemmingsreserve risicofonds	145.378	145.378
	<u>241.749</u>	<u>239.587</u>

	2012	2011
	€	€
Bestemmingsreserve ID-banen		
Stand per 1 januari		
Bij: dotaties	96.371	92.047
Af: onttrekkingen	26.615	47.383
	<u>-26.615</u>	<u>-45.221</u>
Stand per 31 december	<u>96.371</u>	<u>94.209</u>

Jaarlijks werden de voor de voormalige ID-banen ontvangen subsidiebedragen aan de bestemmingsreserve toegevoegd. De loonkosten van de betrokken medewerkers werden aan de bestemmingsreserve onttrokken. Nu de regeling voor nieuwe gevallen wordt beëindigd en de laatste ID-werknemer begin 2013 vertrekt, kan ook de bestemmingsreserve worden afgebouwd. In de begroting voor 2013 is daarop al vooruit gelopen, door € 49.000 van de reserve te benutten voor de exploitatie in 2013.

	2012	2011
	€	€
Bestemmingsreserve risicofonds		
Stand per 1 januari		
Bij: dotaties	145.378	145.378
Af: onttrekkingen	-	-
	<u>-</u>	<u>-</u>
Stand per 31 december	<u>145.378</u>	<u>145.378</u>

De bestemmingsreserve risicofonds is gevormd om nadelige effecten als gevolg van calamiteiten en/of onvoorziene omstandigheden of tegenvallende verkopen met betrekking tot de reguliere voorstellingen op te kunnen vangen.

Om de begroting voor 2013 sluitend te kunnen maken, is besloten daarvoor een bedrag van € 23.000 aan de reserve te onttrekken.

**Stichting Cultureel Centrum De Harmonie
te Leeuwarden**

Algemene reserve

	2012	2011
	€	€
Stand per 31 december 2010		
Effect fouterstel op het vermogen per 1 januari		-502.900
Stand per 1 januari		516.838
Bij: dotaties	13.938	13.938
Af: onttrekkingen	-	-
Stand per 31 december	<u>13.938</u>	<u>13.938</u>

Het effect van het fouterstel op het vermogen per 1 januari 2011 heeft betrekking op de correctie en activering van de vordering op de gemeente Leeuwarden met betrekking tot aanzuivering van de tekorten over de jaren 2010 en 2011. Voor nadere toelichting wordt verwezen naar het hoofdstuk "Fundamentele Fouten" zoals opgenomen in de grondslagen.

9. Egalisatiereserves

	2012	2011
	€	€
Egalisatiereserve extra afschrijvingen	448.305	405.454
Egalisatiereserve rente	309.369	286.159
	<u>757.674</u>	<u>691.613</u>

Egalisatiereserve extra afschrijvingen

	2012	2011
	€	€
Stand per 1 januari		
Bij: dotaties	405.454	324.060
Af: onttrekkingen	42.851	81.394
Stand per 31 december	<u>448.305</u>	<u>405.454</u>

Egalisatiereserve rente

	2012	2011
	€	€
Stand per 1 januari		
Bij: dotaties	286.159	266.108
Af: onttrekkingen	23.210	22.051
Stand per 31 december	<u>309.369</u>	<u>286.159</u>

Met ingang van 2001 worden de gemiddelde rente- en afschrijvingskosten, berekend over een periode van 20 jaar en gebaseerd op de "Rapportage Uitkomsten Onderhandelingen Bestuur Cultureel Centrum De Harmonie-Gemeente Leeuwarden", door de gemeente aan De Harmonie vergoed. Conform dit onderhandelingsresultaat dient het verschil tussen de vergoeding en de werkelijke kosten te worden gedoteerd aan de egalisatiereserves. Indien de werkelijke kosten in enig jaar hoger zijn dan de ontvangen vergoeding, dient het verschil ten laste van de reserves te worden gebracht.

De totale investeringen in inventaris die in de Rapportage Meerjarenonderhoud (d.d. 30 juli 1999) van Ingenieursbureau Oranjewoud zijn opgenomen over de periode 1999 tot en met 2018 bedragen € 6.465.000 (zie pagina 12 van het rapport van PriceWaterhouseCoopers d.d. 8 maart 2000). Hiertegenover staat een vergoeding door de Gemeente Leeuwarden van € 5.393.000 (zie pagina 14). De vergoeding van de Gemeente Leeuwarden is daarmee voor een bedrag van € 1.072.000 te laag vastgesteld. Het verschil wordt veroorzaakt doordat de vergoeding van de Gemeente Leeuwarden gebaseerd is op de jaarlijkse afschrijvingen. Op basis van het rapport van PriceWaterhouseCoopers bedraagt de restant boekwaarde van de activa per ultimo 2018 € 1.072.000; de restant boekwaarde is niet in de bijdrage van de Gemeente Leeuwarden opgenomen.

10. Voorzieningen

	2012	2011
	€	€
Voorziening kosten jubilea	56.000	37.000
Voorziening kosten jubilea		
Stand per 1 januari		
dotaties	37.000	37.000
onttrekkingen	19.000	-
Stand per 31 december	56.000	37.000

De voorziening jubileumkosten is gevormd om de kosten van toekomstige ambtsjubilea te kunnen voldoen. Op basis van het actuele personeelsbestand en gezien het gemiddelde aantal dienstjaren van het aanwezige personeel dient er over het boekjaar € 19.000 aan de voorziening te worden gedoteerd.

11. Belastingen en premies sociale verzekeringen

	2012	2011
	€	€
Loonheffing	48.483	55.092
Pensioenpremies	47.577	30.290
	96.060	85.382

12. Overige schulden en overlopende passiva

	2012	2011
	€	€
Vooruit ontvangen recette e.d.	944.439	1.246.540
Theater- en tegoedbonnen e.d.	66.314	89.126
Nog te betalen voorstellingen e.d.	52.788	16.863
Nog te betalen vakantietoelage en meeruren	109.000	145.000
Vooruit ontvangen opbrengsten	11.035	8.740
Diverse voorschotten	46.307	74.135
Overige nog te betalen kosten	59.698	103.249
Stand per 31 december	1.289.581	1.683.653

De post overlopende passiva bestaat met name uit reeds ontvangen opbrengsten van verkochte kaarten en abonnementen over de periode 1 januari tot en met 30 juni 2013; de prestatie hiervoor wordt in 2013 geleverd aan de abonneementhouders en bezitters van theaterbonnen en tegoedbonnen.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Meerjarige financiële verplichtingen

Huurverplichting

Met ingang van 1 januari 2001 is een huurovereenkomst met de Gemeente Leeuwarden aangegaan. De huurovereenkomst is met ingang van 1 januari 2006 voor onbepaalde tijd verlengd. De jaarlijkse huursom, over 2012 groot € 877.342 (excl. BTW), wordt jaarlijks aangepast op basis van het prijsindexcijfer 2006=100, alle huishoudens.

Overige verplichtingen

De schoonmaakwerkzaamheden zijn uitbesteed. Hiertoe is per 01-01-1994 een contract voor onbepaalde tijd met Nivo Noord B.V. gesloten. De opzegtermijn is 3 maanden. De kosten, die jaarlijks opnieuw worden vastgesteld, bedroegen voor 2012 bijna € 148.000.

Overige niet in de balans opgenomen verplichtingen

Als gevolg van het niet (volledig) kunnen voldoen aan de vergunningseisen van de Gemeente Leeuwarden zijn in 1998 een aantal geluidswerende maatregelen getroffen. Deze zijn niet afdoende gebleken. De gemeente verleent nu per jaar een beperkt aantal ontheffingen. Indien dit aantal in enig jaar niet voldoende blijkt te zijn, moet rekening worden gehouden met additionele kosten en/of te derven inkomsten omdat activiteiten geen doorgang kunnen vinden.

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2012

13. Voorstellingen

	<u>Realisatie 2012</u>	<u>Begroting 2012</u>	<u>Realisatie 2011</u>
	€	€	€
Omzet voorstellingen	1.972.344	1.915.000	2.771.345
Kosten voorstellingen	-1.844.576	-1.585.000	-2.590.342
	<u>127.768</u>	<u>330.000</u>	<u>181.003</u>
Omzet voorstellingen			
Recette	1.675.129		2.468.317
Overige bijdragen voorstellingen	31.875		34.192
Bijkomende opbrengsten	64.762		11.041
Administratiekosten tickets	54.395		66.392
Theaterkosten	146.183		191.403
	<u>1.972.344</u>	<u>1.915.000</u>	<u>2.771.345</u>

De gerealiseerde recette, totaal € 1.675.129, is 1,5% hoger dan was begroot (€ 1.650.000).

Het aantal reguliere voorstellingen daalde opnieuw, nu van 288 naar 262, een daling van ruim 9%. Het bijbehorende bezoekersaantal verminderde met bijna 15.000, van 98.077 tot 83.179 (15,2%), terwijl de recette nog sterker afnam, namelijk met € 580.098, ofwel 25,7%. Het gemiddelde aantal bezoekers per voorstelling kwam uit op 317, tegen 340 in 2011. De netto recette per voorstelling bedroeg gemiddeld € 6.394. In 2011 was dit € 7.831. Dit komt grotendeels op het conto van de slechte verkoop van de dure Nationale Tour tickets.

Voor het seizoen 2012-2013 is de vorig jaar doorgevoerde BTW-verhoging weer teniet gedaan. Bij het vaststellen van de prijzen is hiermee rekening gehouden. Het voordeel is voor het grootste deel aan het publiek ten goede gekomen.

De slechte verkoopcijfers van de Nationale Tour werken ook door in de gemiddelde nettoprijs van een ticket. In 2011 was deze € 22,89, in 2012 is dit € 20,14, ruim 12% lager.

Kosten voorstellingen

Uitkoopssommen e.d.	1.744.405	1.455.000	2.243.507
Bijkomende kosten	50.017	85.000	72.735
Kosten festivals en projecten	50.155	45.000	274.100
	<u>1.844.577</u>	<u>1.585.000</u>	<u>2.590.342</u>

De directe kosten (uitkoopssommen, partagedelen e.d.) lieten t.o.v. 2011 een daling van 22,2% zien. Dit sluit aan bij de eerder genoemde daling van het aantal voorstellingen, gecombineerd met de lagere gemiddelde ticketprijs (goedkopere voorstellingen). Het resultaat op voorstellingen kwam negatief uit: € 18.415 (excl. Theaterkosten). Vorig jaar was dit nog € 11.720 positief. Ook hier zien wij het effect van de slechte Nationale Tour musical.

In de Bijkomende kosten zijn o.a. begrepen de kosten van de seizoensopening, auteursrechten, reis- en verblijfskosten van artiesten, kosten van inleidingen, huur, bloemen, entreekaarten en dergelijke.

Overzicht Nationale Tour over de laatste 3 jaren

De Nationale Tour van Van den Ende presenteerde dit jaar de musical Saturday Night Fever. De gemiddelde bezetting was ongeveer 55%. Ten opzicht van vorig jaar was dit teleurstellend (Petticoat trok 9.265 bezoekers; ca. 85% bezetting), zeker omdat er maar 8 keer werd opgetreden in plaats van de gebruikelijke 12 voorstellingen. Het resultaat was fors negatief, namelijk € 49.024, wat natuurlijk zijn weerslag had op het totale voorstellingsresultaat.

**Stichting Cultureel Centrum De Harmonie
te Leeuwarden**

Het volgende overzicht toont de resultaten van de laatste drie jaren:

	2012	2011	2010
Totaal reguliere voorstellingen			
Aantal voorstellingen	262	288	317
Aantal bezoekers	83.179	98.077	103.907
Netto recette	1.675.129	2.468.317	2.344.330
Theaterkosten	146.183	191.403	193.842
Totaal omzet voorstellingen	1.821.312	2.659.720	2.538.172
Uitkoopsommen, partages	1.744.405-	2.590.342-	2.488.510-
Resultaat	76.907	69.378	49.662
Nationale Tour			
Titel	<u>Saturday Night Fever</u>	<u>Petticoat</u>	<u>Mamma Mia</u>
Aantal voorstellingen	8	12	12
Aantal bezoekers	3.975 3,1% 4,8%	9.265 4,2% 9,4%	8.016 3,8% 7,7%
Netto recette	180.676 10,8%	419.688 17,0%	395.341 16,9%
Theaterkosten	- 0,0%	21.851 11,4%	18.906 9,8%
Uitkoopsommen, partages	180.676 9,9%	441.539 16,6%	414.247 16,3%
Resultaat	229.700- 13,2%	377.377- 14,6%	387.939- 15,6%
	49.024- -63,7%	64.162 92,5%	26.308 53,0%

Na een redelijk jaar (2010) en een goed jaar (2011) was het resultaat van de Nationale Tour over 2012 ronduit slecht. Om dergelijke schommelingen op te kunnen vangen is, zoals eerder aangegeven, de vorming van een programmeringsbudget noodzakelijk.

De Bijkomende opbrengsten bestaan uit opbrengst kiosk, merchandising, sponsoring tickets e.d.

14. Horeca

	Realisatie 2012 €	Begroting 2012 €	Realisatie 2011 €
Omzet horeca	885.739	925.000	904.130
Directe kosten horeca	-296.313	325.000	-289.606
Personeelskosten horeca	-487.968	370.000	-527.184
	101.458	1.620.000	87.340

De lichte stijging van de horecaomzet in 2011 heeft niet doorgezet. De omzet daalde van € 904.130 naar € 885.739 (2%) en bleef daarmee 4,25% achter bij de begroting (€ 925.000).

De daling van ruim 15% van het bezoekersaantal is hier (mede) debet aan. Tegen die achtergrond is de daling nog zeer beperkt gebleven, o.a. door meer commerciële omzet.

Directe kosten horeca

Inkoop	261.882	259.000	249.108
Exploitiemiddelen	13.923	47.000	18.008
Schoonmaak	20.507	19.000	22.490
	296.312	325.000	289.606

De Kosten horeca (excl. Personeelskosten) bedragen 33,5% van de omzet, tegen 32% in 2011. In de begroting was uitgegaan van 35,1%. Vooral de inkoopkosten waren met 29,6% (t.o.v. 28% begroot) aan de hoge kant.

De Personeelskosten bedragen 55,1% van de omzet, opnieuw een daling ten opzichte van 2011 (toen 58,3%). Maar nog niet in lijn met de begroting, waarin was uitgegaan van 40% Personeelskosten.

De omzet kwam uit op bijna € 886.000, en bleef daarmee € 39.000 (4,2%) achter bij de begroting. De totale kosten bedroegen uiteindelijk € 784.281 ofwel 88,6% van de omzet, zodat het netto-resultaat € 101.458 bedroeg, 11,5% van de omzet. Begroot was een netto resultaat van € 170.000 (17%).

15. Huren

	Realisatie 2012	Begroting 2012	Realisatie 2011
	€	€	€
Omzet huren	334.147	357.000	344.049
Kosten huren	-49.299	-35.000	-36.730
	<u>284.848</u>	<u>322.000</u>	<u>307.319</u>
Omzet huren			
Zaalhuur	156.429	190.000	150.926
Faciliteiten	129.180	122.000	133.477
Garderobe	48.538	45.000	59.646
	<u>334.147</u>	<u>357.000</u>	<u>344.049</u>

Het resultaat huren is over 2012 ten opzichte van de begroting 12% achtergebleven. Dit wordt met name veroorzaakt doordat de opbrengst zaalhuur lager is uitgevallen dan begroot. Ten opzichte van het jaar 2011 zijn de zaalhuuropbrengsten op hetzelfde niveau gebleven.

16. Personeelslasten

	Realisatie 2012	Begroting 2012	Realisatie 2011
	€	€	€
Lonen en salarissen	1.477.405	1.395.000	1.604.753
Sociale lasten	233.029	194.000	238.910
Pensioenlasten	172.045	165.000	179.249
Overige personeelslasten	60.403	113.000	47.065
	<u>1.942.882</u>	<u>1.867.000</u>	<u>2.069.977</u>
Af: doorbelast naar Horeca	-487.968	-370.000	-527.184
	<u>1.454.914</u>	<u>1.497.000</u>	<u>1.542.793</u>
Personeelslasten naar afdeling			
Vaste bezetting	1.340.337	1.497.000	1.402.372
P&O	11.315		27.008
Uitzendbureau	78.215		83.479
Kosten ID-banen	26.615		45.221
Subsidie ID-banen	-26.615		-47.383
Garderobe	25.047		32.095
Horeca	487.968	370.000	527.184
	<u>1.942.882</u>	<u>1.867.000</u>	<u>2.069.976</u>

Over 2012 was het gemiddelde aantal fte's 34,9, terwijl dit in 2011 nog 37,8 was.

Voor de Stichtingsmedewerkers werden de lonen per 01-01-2012 met 1% verhoogd en per 01-04-2012 nogmaals met hetzelfde percentage. Bovendien werd in augustus, afhankelijk van de salarisschaal, een eenmalige uitkering van € 200 of € 400 gedaan.

In de CAO Nederlandse Podia werd in 2012 geen loonsverhoging doorgevoerd. Aan de medewerkers die aan het eind van hun schaal zaten, en daarom geen periodieke verhoging kregen, werd een eenmalig bedrag van € 300 bruto toegekend (voor parttimers naar rato van het aantal uren per week). Zoals gebruikelijk werden aan de daarvoor in aanmerking komende medewerkers periodieke verhogingen conform de bepalingen van de CAO toegekend.

De kosten voor P&O vielen met € 11.315 substantieel lager uit dan in 2011 (€ 27.008), door de toekenning van een ESF-subsidie, groot € 17.981.

Evenals in 2011 werden de sociale lasten gemiddeld iets hoger, o.a. ten gevolge van het fors optrekken van het max. premieloon ZVW. Daar stond wel een verlaging van het premiepercentage tegenover, maar die was onvoldoende om de extra premiegrondslag te compenseren.

De pensioenpremies stegen in 2012 eveneens, zowel bij ABP als bij Pensioenfonds Cultuur. Per 01-10-2012 werd het Pensioenfonds Cultuur geliquideerd. De pensioenverplichtingen werden overgedragen aan Pensioenfonds Zorg en Welzijn.

De overige kosten bestaan onder andere uit kosten van bedrijfskleding, arbodienst, reiskosten w/w, personeelsactiviteiten, afscheids- en jubileumkosten, cursuskosten en dergelijke.

17. Huisvesting & Inventarissen

	<u>Realisatie 2012</u>	<u>Begroting 2012</u>	<u>Realisatie 2011</u>
	€	€	€
Afschrijvingen	288.025	404.000	310.830
Mutatie egalisereserves	66.061	-	81.394
Onderhoud	359.368	265.000	301.603
Huur gebouw	877.342	854.000	854.276
Overige huisvestingskosten	323.393	400.000	355.592
	<u>1.914.189</u>	<u>1.923.000</u>	<u>1.903.695</u>
Af: Ontvangen doelsubsidies	<u>-1.584.417</u>	<u>-1.584.000</u>	<u>-1.584.417</u>
	<u>329.772</u>	<u>339.000</u>	<u>319.278</u>

Met ingang van 2001 komen vervanging en onderhoud van inventaris ten laste van De Harmonie, overeenkomstig het daarover met de gemeente bereikte onderhandelingsresultaat.

De afschrijvingen zijn gespecificeerd in de staat van activa (bijlage 1).

De overdracht van vervanging en onderhoud van de inventaris heeft geresulteerd in een verhoging van de jaarlijkse subsidie. Naast deze extra, geormerkte, subsidie is ook van de algemene subsidie een deel bestemd voor afschrijving en onderhoud. Een duidelijk onderscheid tussen investeringen en onderhoud is daardoor niet te maken. De hiermee gemoeide subsidiebedragen zijn derhalve getotaliseerd.

Het gasverbruik daalde opnieuw fors, nu met 5,2% (6.561 m3), de transport- en capaciteitskosten namen echter flink toe, zodat de kosten voor het gas per saldo met 0,5% stegen. Het verbruik van elektriciteit daalde eveneens, met 4,0% (44.012 kWh). Doordat de gemiddelde tarieven redelijk stabiel waren, daalden de kosten met ruim € 14.000 (11,8%).

Onder Diversen zijn o.a. opgenomen de aankleding van het gebouw (bloemen, kerstsfeer e.d.), achtergrondmuziek, nachtveiligheidsdienst, waterschapslasten en vergunningen/leges.

18. Beheer & administratielasten

	<u>Realisatie 2012</u>	<u>Begroting 2012</u>	<u>Realisatie 2011</u>
	€	€	€
Bureaunkosten	60.068	99.000	81.021
Accountants- en advieskosten	49.943	28.000	51.674
Bestuurskosten	1.986	5.000	2.968
Representatie voorstellingen	6.623	8.000	2.481
Diverse beheer & administratiekosten	<u>28.563</u>	<u>37.000</u>	<u>24.429</u>
	<u>147.183</u>	<u>177.000</u>	<u>162.573</u>

De Bureaunkosten zijn met name afgenomen door lagere telefoonkosten (gewijzigde abonnementen) en bankkosten. Onder de Bureaunkosten vallen verder de kosten voor automatisering, drukwerk, kantoorbenodigdheden, portkosten, kopieerkosten en contributies e.d.

Diverse beheer & administratiekosten

reis- en verblijfskosten	8.858		7.454
autokosten	16.829		13.994
bedrijfs hulpmiddelen/EHBO	<u>2.876</u>		<u>2.981</u>
	<u>28.563</u>	<u>37.000</u>	<u>24.429</u>

De stijging van de diverse beheer & administratiekosten wordt veroorzaakt door de toegenomen auto-, reis- en verblijfskosten in verband met voorstellingsbezoek.

19. Verkoop & promotieasten

	<u>Realisatie 2012</u>	<u>Begroting 2012</u>	<u>Realisatie 2011</u>
	€	€	€
Marketingkosten incl. Loyaliteitsprogramma	323.690	300.000	343.515
Af: - Opbrengst Loyaliteitsprogramma	-79.147	-85.000	-81.382
- (Sponsor)bijdragen, advertenties	-48.320	-45.000	-64.497
	<u>196.223</u>	<u>170.000</u>	<u>197.636</u>
Sponsorverplichtingen	-	-	-
	<u>196.223</u>	<u>170.000</u>	<u>197.636</u>

De Marketingkosten hebben betrekking op het ontwerpen, produceren en verspreiden van de brochure, advertenties, affiches, mailingen, onderhoud en aanpassen van de website etc.

De overschrijding van de begroting wordt grotendeels veroorzaakt door extra uitgaven voor advertenties.

20. Overige baten & -lasten

	<u>Realisatie 2012</u>	<u>Begroting 2012</u>	<u>Realisatie 2011</u>
	€	€	€
afboekingen debiteuren/crediteuren	18.647		-27.234
kosten/afrekeningen voorgaande jaren	-7.931		-2.228
afrondingsverschillen loonheffing/sv/btw e.d.	37		-60
bonussen e.d.	-		-309
verkoop inventaris	-1.000		-3.159
restitutie ziekengeld			-23.524
kasverschillen	1.040		1.251
afboeking niet-afrekbare BTW	7.917		4.165
huur en faciliteiten St. Fries Uitburo	-2.000		-4.000
verschil emballage	1.741		-579
div. schades, vermissing garderobe e.d.	91		165
diefstal (2011)	14.105		-
diversen	-14.505		2.728
	<u>18.142</u>	<u>-</u>	<u>-52.784</u>

21. Aanvullende gemeentelijke bijdrage in het exploitatieresultaat

	<u>Realisatie 2012</u>	<u>Begroting 2012</u>	<u>Realisatie 2011</u>
	€	€	€
Aanvullende bijdrage 2012	292.324	12.000	-
Aanvullende bijdrage 2011	-	-	309.003
Aanvullende bijdrage 2010	-	-	-
	<u>292.324</u>	<u>12.000</u>	<u>309.003</u>

De gemeentelijke bijdrage in het tekort over het jaar 2010, waarvan de bijdrage in 2011 is vastgesteld door de gemeente, is middels foutenherstel verwerkt per 1 januari 2011. Voor nadere toelichting wordt verwezen naar het hoofdstuk "Fundamentele Fouten" zoals opgenomen in de grondslagen.

OVERIGE GEGEVENS

bentacera

IK BEN UW ACCOUNTANT EN ADVISEUR

REGISTERACCOUNTANTS

Aan: het bestuur van Stichting Cultureel Centrum De Harmonie

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit rapport opgenomen jaarrekening 2012 van Stichting Cultureel Centrum De Harmonie te Leeuwarden gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de geconsolideerde balans per 31 december 2012 en de geconsolideerde winst-en-verliesrekening 2012 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beiden in overeenstemming met Richtlijn voor de jaarverslaggeving 640 Organisaties zonder winststreven. Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Bentacera B.V.
Agora 2
Postbus 707
8901 BM Leeuwarden

T (058) 213 10 25
leeuwarden@bentacera.nl
IBAN: NL66RABO0171716124
BIC: RABONL2U

KvK-nummer:
01110339
Btw-nummer:
NL814903150B01

Onze vestigingen:
Bolsward
Dokkum
Drachten

Franeke
Heerenveen
Leeuwarden
Sneek

Oordeel betreffende de jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Cultureel Centrum De Harmonie te Leeuwarden per 31 december 2012 en van het resultaat over 2012 in overeenstemming met Richtlijn voor de jaarverslaggeving 640 Organisaties zonder winststreven.

Leeuwarden, 2 juli 2013

Bentacera Registeraccountants B.V.
was getekend:

F. van Gelderen RA

2 VERWERKING VAN HET RESULTAAT OVER 2012

De jaarrekening 2012 is vastgesteld in de vergadering van het bestuur gehouden op 18 juni 2013. Het bestuur heeft de bestemming van het resultaat vastgesteld conform het daartoe gedane voorstel.

Voorstel tot bestemming van het resultaat over boekjaar 2012

De directie stelt aan het bestuur voor het resultaat over 2012 als volgt te bestemmen:

Onttrekking aan bestemmingsreserve I/D banen
Onttrekking aan bestemmingsreserve Risicofonds
Toevoeging aan de Algemene Reserve

€ 47.371,00
€ 122.378,00
€ 111.374,00

281.123

Dit voorstel is nog niet in de jaarrekening verwerkt.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich na balansdatum 31 december 2012 geen gebeurtenissen voorgedaan die van invloed zijn op het resultaat 2012 en de vermogenspositie per 31 december 2012.

292.323

Ondertekening

Leeuwarden,2013

Vastgesteld door het bestuur d.d.2013

Mr. A.C.H.I. Oostvogel
Directeur

111.374
+ 19.000
= 130.374
122.574

BIJLAGEN

Omschrijving	Jaar van aanschaf	Afschrijvings- percentage	Stand 31-12-2011			Mutaties 2012			Stand 31-12-2012		
			Investerings-	Afschrijvingen	Boekwaarde	Investerings-	Afschrijvingen	Boekwaarde	Investerings-	Afschrijvingen	Boekwaarde
Investerings-											
Inrichting/inventaris	2004	12,5	211.590,78	198.366,78	13.224,00	0,00	13.224,00	211.590,78	211.590,78	0,00	0,00
Huurstijl	2004	10,0	27.179,89	20.384,89	6.795,00	0,00	2.718,00	27.179,89	27.179,89	4.077,00	4.077,00
Inrichting/inventaris	2005	12,5	118.687,36	96.436,36	22.251,00	0,00	14.834,00	118.687,36	118.687,36	7.417,00	7.417,00
Horeca - BV	2005	12,5	16.093,00	13.078,00	3.015,00	0,00	2.010,00	16.093,00	16.093,00	1.005,00	1.005,00
Inrichting/inventaris	2006	12,5	119.620,65	82.240,65	37.380,00	0,00	14.952,00	119.620,65	119.620,65	22.428,00	22.428,00
Inrichting zalen en foyers	2006	12,5	595.335,40	347.420,40	157.915,00	0,00	63.166,00	595.335,40	595.335,40	94.749,00	94.749,00
Horeca - BV	2006	12,5	5.207,65	3.582,65	1.625,00	0,00	650,00	5.207,65	5.207,65	975,00	975,00
Inrichting/inventaris	2007	12,5	207.774,57	116.879,57	90.895,00	0,00	25.970,00	207.774,57	207.774,57	64.925,00	64.925,00
Inrichting zalen en foyers	2007	12,5	368.263,32	207.151,32	161.112,00	0,00	46.032,00	368.263,32	368.263,32	115.080,00	115.080,00
Inrichting/inventaris	2008	12,5	97.198,42	42.523,42	54.675,00	0,00	12.150,00	97.198,42	97.198,42	42.525,00	42.525,00
Inrichting zalen en foyers	2008	12,5	118.924,63	52.027,63	66.897,00	0,00	14.866,00	118.924,63	118.924,63	52.031,00	52.031,00
Inrichting/inventaris	2009	12,5	51.975,40	16.247,40	35.728,00	0,00	6.496,00	51.975,40	51.975,40	29.232,00	29.232,00
Automatisering	2009	33,3	7.941,50	6.617,50	1.324,00	0,00	1.324,00	7.941,50	7.941,50	0,00	0,00
Inrichting zalen en foyers	2009	12,5	5.437,30	1.697,30	3.740,00	0,00	680,00	5.437,30	5.437,30	3.060,00	3.060,00
Investeringen 3 jaar	2010	33,3	25.306,82	12.691,82	12.705,00	0,00	8.470,00	25.306,82	25.306,82	4.235,00	4.235,00
Investeringen 8 jaar	2010	12,5	36.577,08	6.838,08	29.679,00	0,00	4.566,00	36.577,08	36.577,08	25.113,00	25.113,00
Investeringen 12 jaar	2010	8,3	31.506,08	3.954,08	27.552,00	0,00	2.624,00	31.506,08	31.506,08	24.928,00	24.928,00
Investeringen 3 jaar	2011	33,3	16.484,44	2.754,44	13.730,00	0,00	5.492,00	16.484,44	16.484,44	8.238,00	8.238,00
Investeringen 8 jaar	2011	12,5	84.659,71	5.339,71	79.320,00	0,00	10.576,00	84.659,71	84.659,71	68.744,00	68.744,00
Investeringen 12 jaar	2011	8,3	390.226,65	16.292,65	373.934,00	0,00	32.516,00	390.226,65	390.226,65	341.418,00	341.418,00
Investeringen 3 jaar	2012	33,3	0,00	0,00	0,00	0,00	658,76	0,00	0,00	3.280,00	3.280,00
Investeringen 8 jaar	2012	12,5	0,00	0,00	0,00	32.635,39	2.080,39	0,00	32.635,39	30.555,00	30.555,00
Investeringen 12 jaar	2012	8,3	0,00	0,00	0,00	47.049,50	1.969,50	0,00	47.049,50	45.080,00	45.080,00
Totaal			2.446.020,65	1.252.524,95	1.193.496,00	83.623,65	288.024,65	2.529.644,30	2.529.644,30	989.095,00	989.095,00

Bijlage 2.

INVESTERINGEN 2012

Aannemerswerk	3.102,00
Beveiligingsinstallaties	390,00
Stoffeerderswerk	13.424,89
Inventaris horeca	6.464,50
Inventaris - inrichting	34.838,74
Audiotechniek	22.264,00
Automatisering kantoor	3.139,52
Totaal investeringen	<u>83.623,65</u>

BEZOEKcijfers 2012

	Culturele evenementen				Commerciële evenementen				Totaal aantal evenementen			
	Aantal evenementen		Aantal bezoekers		Aantal evenementen		Aantal bezoekers		Aantal evenementen		Aantal bezoekers	
	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012
januari	46	47	12.931	11.989	22	23	3.882	3.105	68	70	16.813	15.094
februari	49	57	15.974	14.494	34	22	1.804	2.345	83	79	17.778	16.839
maart	72	76	17.895	12.039	50	37	3.424	2.663	122	113	21.319	14.702
april	52	49	15.455	16.780	23	25	2.140	964	75	74	17.595	17.744
mei	37	27	10.535	6.308	32	29	4.009	3.733	69	56	14.544	10.041
juni	21	8	5.222	2.900	17	17	5.277	4.354	38	25	10.499	7.254
juli	1	0	250	0	12	3	4.816	475	13	3	5.066	475
augustus	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
september	24	8	7.120	4.135	17	25	3.708	5.862	41	33	10.828	9.997
oktober	25	49	12.480	11.707	31	46	2.878	5.183	56	95	15.358	16.890
november	32	43	9.030	12.593	33	34	29.015	3.752	65	77	38.045	16.345
december	55	53	16.043	12.443	35	47	4.101	4.100	90	100	20.144	16.543
	414	417	122.935	105.388	306	308	65.054	36.536	720	725	187.989	141.924

Onder de culturele evenementen zijn niet alleen de reguliere, eigen voorstellingen opgenomen, maar ook andere culturele activiteiten, zoals concerten van het Noord Nederlands Orkest en Hothouse Redbad, inleidingen, cursussen en (gratis) lunchconcerten.